

als zoodanig moraliseerende strekking? Mijns inziens is het niet onwaarschijnlijk, dat bij den eersten bouw der kerk er nog meer symbolen van Mazdaïstischen oorsprong in den gevel waren verwerkt. Deze zijn dan verloren gegaan en van de overgeblevene werd bij de restauratie in de 13de eeuw den zin niet meer verstaan. De marmerwerkers van dien tijd meenden te doen te hebben met moraliseerende dierfabels en vulden hetgeen ontbrak aan met de zoo-even beschreven reliefs. Eigenaardig is, dat in het naburige Perugia op de beroemde Fontana Maggiore van Niccolò Pisano dergelijke voorstellingen voorkomen, zoodat hier zeer zeker één dier beide monumenten het andere beïnvloed heeft. Wegens de groote moeilijkheid om de reliefs van San Pietro te dateeren, is het tot nu toe niet mogelijk te zeggen, aan welk monument de dierfabels het eerst zijn aangebracht.

Boven de deur is een uit mozaïekwerk bestaande hoefijzerboog, van Perzischen oorsprong, die in Armenië aan vele Christelijke kerken wordt aangetroffen; in Italië daarentegen elders nergens voorkomt.

Concludeerend zien we dus hier in Spoleto een tweede zeer belangwekkende kerk, die evenals de San Salvatore Oostersche invloeden vertoont, doch die wegens herhaalde restauraties en toevoegingen ons voor veel moeilijker problemen plaatst. Bovendien is over deze kerk vrijwel geen litteratuur verschenen en zelfs is voor dezen nooit een poging tot verklaring der verschillende versieringen beproefd. Het is dan ook best mogelijk, dat later onderzoek tot geheel andere conclusies leidt, hoewel m.i. de Mazdaïstische invloed niet te loochenen valt *). Diensvolgens zien wij te Spoleto gedurende eenige eeuwen een continuïteit van oriëntaalschen invloed, waaraan de anachoreten van den Monteluco stellig niet vreemd zijn.

Het Oostersch karakter is, in mindere mate, ook waar te nemen aan eenige „vergeten” kerkjes in de omstreken van Spoleto. Van deze wil ik, al is het terloops, nog noemen San Giuliano, gelegen op den Monteluco, welks portaal eveneens Mazdaïstische diersymboliek vertoont (o.a. een grazende koe). Verder bevindt zich in den klokketoren van de Domkerk een aan een andere kerk ontleenden bouwsteen, waarop twee typisch „Mazdaïstische” herten. Op deze fragmenten is nog nooit de aandacht gevestigd.

Een andere eveneens zeer belangrijke kerk is de Kathedraal (L'Assunta), doch alvorens deze te bespreken, ben ik genoodzaakt weer een greep uit de krijgsgeschiedenis te doen. In de Middeleeuwen groeide evenals in geheel Italië ook in Umbrië steeds meer de macht van den derden stand en in het jaar 1155 waren de Spoletijnen zóó bewust van eigen kracht, dat

*) Over den samenhang tusschen Mazdaïstische en Christelijke kunst, zie: Josef Strzygowski, Ursprung der Christlichen Kirchenkunst. Leipzig, 1920, blz. 99 en vlg. — De hooggeleerde schrijver haalt den gevel van San Pietro te Spoleto aan als voorbeeld van dezen samenhang, zonder echter van de reliefs een ontleding te geven.